

DRUGI SVJETSKI RAT **SLOVENSKA GROBIŠTA: RUDNIK PE OVNİK KOD CELJA**

18. OŽUJKA 2017. ZMAJO 2 KOMENTARA

Pretpostavlja se da je u likvidacijama na području Republike Slovenije nakon II. svjetskog rata ubijeno je oko 14 tisuća Slovenaca, nekoliko tisuća pripadnika njemačke nacionalne manjine, nekoliko tisuća srpskih i crnogorskih etnika, vjerojatno oko 10 000 njemačkih vojnika [1] i oko 190 000 Hrvata [2], zarobljenih prilikom povlačenja na celjskom području ili vraćenih s Bleiburga.

Spomen-park Teharje (Celje), snimila: Blanka Matković, 7.6.2008.

Najveći broj žrtava ubijen je na području od Bleiburga odnosno Dravograda preko Maribora i Ptuja do hrvatske granice. Drugi epicentar bilo je područje od Celja do Brežica s okolicom, odnosno do hrvatske granice. Pretpostavlja se da je na tom području ubijeno najmanje 20 000 osoba, [3] a veći dio lokacija grobišta odnosi se na nekadašnje protutenkovske rovove i rudarska okna. [4] Prema nekim hrvatskim izvorima, na području od Celja do Brežica ubijeno je preko 100 tisuća ljudi. [5] Treće područje masovnih ubojstava je područje Gorenjske, Ljubljane, Dolenjske i Kočevsko, gdje je ubijeno minimalno 15 000 ljudi. [6]

Rudnik Barbarin rov (Huda jama), snimio: Stipo Pili , 7.6.2008.

Na širem području Celja najveći u pažnju privuklo je grobište **Barbarin rov** (Huda Jama), no nedaleko Celja nalazi se još jedan rudnik u kojemu je 1945. možda stradao i veći broj žrtava od onog u Hudoj Jami. Pojedini hrvatski izvori navode da je u rudniku **Pe ovnik** ubijeno 7 do 8 tisuća Hrvata i Slovenaca, nakon čega je rudnik zatrpan.^[7]

Djeđi logor na Petri ku (Celje), snimila: Blanka Matković , 7.6.2008.

No, istraživač **Dragutin Šafari** iz Velenja, koji se istraživanjem slovenskih grobišta bavi preko 30 godina, objavio je podatak o **12 000 žrtava Pe ovnika**, o čemu mu je govorio župnik i kroničar **Štefan Kušer**.^[8] O Šafaričevim istraživanjima više se može pročitati na njegovoj web stranici **Pieteta**, na kojoj Šafari već 15 godina objavljuje zemljovide, fotografije i druge podatke o slovenskim i hrvatskim grobištima te njihovim žrtvama.

Blanka Matković i hrvatski istraživač iz Slovenije Dragutin Šafari pred ulaskom u rudnik Barbarin rov u ljeto 2008.

Između 2008. i 2011. **Blanka Matković** i **Stipo Pili** u više su navrata odlazili u **Zgodovinski arhiv u Celju** te obilazili grobišta na tom području u čemu im je pomogao upravo **Dragutin Šafari**. Tijekom tog razdoblja u celjskom arhivu pronađeno je tek nekoliko dokumenata zahvaljujući kojima se da naslutiti da se kod rudnika **Pe ovnik** doista „nešto“ događalo.^[9]

Upravitelj rudnika Pe ovnik **Jakob Draksler** zatražio je **15. svibnja 1945.** od Komande mjesta Celje (Prometni odsjek) **dozvolu za nošenje oružja** i uporabu motornih vozila za „službene“ potrebe rudnika, što je Komanda i odobrila. Istog dana upravitelj rudnika zatražio je i dozvolu za nošenje oružja za zaposlenika **Viktora Bajeca**, ro enog 27.8.1910. u Ljubljani, što je tako er odobreno.

Nije poznato zbog ega je zaposlenicima rudnika bilo potrebno spomenuto oružje, no drugi dokument od 27. lipnja 1945. otkriva da su istu dozvolu posjedovali i pripadnici „straže rudnika“. Ovdje objavljujemo prijepis prona enog popisa kojeg potpisuje Jakob Draksler:

Seznam rudniške straže in orožja					
Tek. št.	Ime	Datum	Kraj	Bivališ e	Naziv in što. orožja
		rojstva			
1.	Arnuš Anton POVELNIK straže	28.1.1892.	Dornova, Ptuj	Pe ovnik /rudnik/	Brzostrelka št. 3847 s 300 naboji in samokres št. 289196 kal. 7.65 10 naboj
2.	Draksler Jakob za asni upravnik rudnika	17.7.1904.	Dol pri Hrastniku	Celje, Polule 8	Brzostrelka št. 6625 2 300 naboji in samokres št. 374153 K z 12 naboji kal 7.65
3.	Svet Ivan stražar	17.12.1904.	Petrov e pri Celju	Celje, Zagrad 114	Brzostrelka št. 191 s 300 naboji
4.	Zaveršek Ivan stražar	21.12.1908.	Zagrad, Celje	Celje, Zagrad 2	Puška Mauzer št. 3175 s 100 naboji
5.	Ramšak Franc stražar	1.8.1914.	Petrov e	Celje, Zagrad 4	Puška Mauzer št. 9984 s 100 naboji
6.	Osolnik Martin	10.9.1908.	Dragoš e pri Litiji	Teharje, Pe ovnik	Puška Mauzer št. 14491 s 100 naboji

Istog dana, dakle 27. lipnja 1945., upravitelj rudnika Pe ovnik potpisao je potvrdu da je „drug **Radeljak Petar**, ro en 25.6.1917. u Siveri u, op ina Drniš, kotar Knin, zaposlen u našem rudniku“ kao „nadpaznik“ u službi od 6 do 14 sati i “po potrebi vrši **no ni nadzor nad jamom**“, te je zatraženo da se spomenutom Radeljku tako er izda dozvola za nošenje oružja.

Hrvatski zarobljenici kod Celja, Politi ki zatvorenik, br. 186, rujan 2007.

Hrvatski zarobljenici kod Celja, Politi ki zatvorenik, br. 186, rujan 2007.

Unato navodima u medijima da je rudnik Pe ovnik prestao s radom u svibnju 1945. kada su ondje izvršene likvidacije, dokumenti u celjskom arhivu svjedoče da je **rudnik još uvijek radio u sije nju 1946.** Iz tog razdoblja datira *Zapisnik o primo-predaje poslov delegata Ministarstva za industriju in rudarstvo v Ljubljani pri Rudarski združni „Bohemija“, premogovnik Pe ovnik, tov. ing. Hohnjec Milivoja tov. ing. Lipuši u Matiji, novemu upravitelji premogovnika Pe ovnik* od 21. sije nja 1946. [10] Potvrda Ministarstva za industriju i rudarstvo Vlade Narodne Republike Slovenije od 28. lipnja 1946. dokazuje da je Rudarska združba Bohemija, a tako i rudnik Pe ovnik, prešla u državno vlasništvo 13. studenog 1945. U istom fondu nalazi se i **ve i broj nacрта rudnika Pe ovnik** koji su nastali izme u 1940. i 1951., a na onome iz kolovoza 1947. upisano je i **skladište streljiva**. Na kasnijem nacrtu upisana je koli ina iskapanog materijala izražena u tonama i to po godinama (1947., 1948., 1949., 1950. i 1951.) u razli itim dijelovima rudnika. Sa uvan je i nacrt u kojemu su ucrtani dijelovi rudnika u kojima su iskapanja vršena 1944., 1945. i 1946. Svi ovi podaci ukazuju na to da je barem u jednom dijelu rudnika rad nastavljen najmanje do po etka 1950-ih, a zahvaljuju i sa uvanim nacrtima i njihovom me usobnom usporedbom budu im istraživanjima moglo bi se ustanoviti koji dijelovi rudnika su zatvoreni 1945. i gdje bi to no trebalo vršiti iskapanja ne bi li se pronašli posmrtni ostaci žrtava likvidiranih u svibnju 1945.

BILJEŠKE:

[1] Poro ilo Komisije Vlade Republike Slovenije za reševanje vprašanj priktritih grobiš 2005.-2008., Ljubljana, 2009., str. 411-412

[2] Branimir Kova evi : Suza za Bleiburg, Zagreb, 2003., str. 20-21. Kova evi navodi da je na križnom putu od Dravograda do hrvatske granice ubijeno oko 145 000 ljudi, u Ko evskom rogu 41 000, u Zasavskim bregima 24 000, u Breži kom polju – Moste 6 000, u Krakovskom gozdu otkriveno je 11 grobišta sa 5 000 ubijenih te još 1 500 na drugim mjestima.

[3] Poro ilo, 412

[4] Ivan pl. Jela i -Kajbuš navodi slijede e podatke o broju stradalih osoba na podru ju koje obuhva a ovaj elaborat: Celje – 10 000, Huda jama – 5 000, Laško – 3 000, Hrastnik – 7 000, Teharje – 10 000, Zidani Most – 3 000, Sevnica – 5 000, Krško – 5 000, Kostanjevica – 2000, odnosno ukupno 50 000 ubijenih Hrvata. Ivan pl. Jela i – Kajbuš: Neispunjena ežnja, Kalvarija Hrvatske, Zagreb-Ottawa, 2001., str. 188

[5] Spomen-obilježja podignuta u ast i slavu poginulim i ubijenim pripadnicima Hrvatskih oružanih snaga i civilima žrtvama II. svjetskog rata, pora a i zajedni kih spomen-obilježja s poginulim u Domovinskom ratu u 1991.-1995.g., Hrvatski domobran, Zagreb, 2006., str. 42

[6] Poro ilo, str. 412

[7] Spomen-obilježja podignuta u ast i slavu poginulim i ubijenim pripadnicima Hrvatskih oružanih snaga i civilima žrtvama II. svjetskog rata, pora a i zajedni kih spomen-obilježja s poginulim u Domovinskom ratu u 1991.-1995.g., 43

[8] <http://www.hrvatskipolitickiuznici.hr/content/view/1904/2/>

[9] Zgodovinski arhiv Celje, Okrajni in Okrožni odbor v Celju, 1945., kut. 1, Sig. 8

[10] Zgodovinski arhiv Celje, Rudnik Pe ovnik, kutija 11.